

Årssammanträden.

I.

Kyrkosångens Vänners Centralkommitté avhöll sitt ordinarie sammanträde i Stockholm den 9 jan. Vid detsamma föredrogs av ordförandena i resp. sektioner utförliga och intressanta årsredogörelser över vad på dessa områden hänt under året. De äro att förvänta i denna Tidsskrift. I anledning av de upprop, som gjorts de två senaste åren om insändande av nya melodier att ersätta mindervärdiga koraler, meddelas, att ett 60-tal koralmelodier inkommit. Av dessa hava cirka 15 utvalts, och — i likhet med föregående år — demonstrerades dessa vid en orgelandakt i S:t Jakobs kyrka. Intresset bland kyrkomusikerna synes påfallande stort för denna sak, och det beslöts att även under innevarande år skola nya försök mottagas. (Adr. Musikdirektör W. Ahlén, Upplandsg. 43, Stockholm.) Särskilt önskas nya melodier (i kyrkostil) till psalmerna 547, 598, 612, 651, 654, 658, 667, 669. F. ö. uppdrogs åt Musikdirektör Ahlén att i Tidsskriften lämna meddelande om de psalmer i psalmboken i dess helhet, vilka kräva nya melodier. Kommittén för psalmvalsförslag att genom Kungl. Skolöverstyrelsens event. föreskrift i skolorna inläras fick i uppdrag att utarbeta ett förslag till 35 psalmer som av skolbarnen ovillkorligen borde inläras, ytterligare därutöver ett antal psalmer, melodianvisning samt psalmlista för konfirmander.

Följande föredrag skola vid kyrkosångsmötet i Uppsala hållas: »Om orgelrestauration», »Nya koralmelodier», »Om koralfrågan» närmast ur harmoniserings- och rytmmiseringssynpunkt.

Till ordf. för nästa år utsågs prof. G. Aulén, till v. ordf. och kassör, kyrkoherde F. M. Allard, Ringås, och till sekreterare pastor G. Grefberg, Stockholm.

Sekr.

II.

Centralstyrelsen för Sveriges Allm. Org.- och Kantorsförening sammanträdde i Stockholm 2—4 jan.

Till arbetsutskott omvaldes hrr Sjöberg, Granér och Brodin med Ahlén som suppl.

Av de för 1932 föreningen tilldelade lotterimedlen (2,000 kr.) hade anslagits 1,400 kr. till en dirigentkurs i Trälleborg, anordnad av Lunds stifts organistförening. Centralst. hemställde till samarbetskommittén att de återstående 600 kr. må tilldelas organistförening, som därom gör ansökan och som förut ej erhållit dyl. anslag.

Anmäldes, att frågan om utgivandet av ett arbete kyrkliga hymner för flickkörer har avskrivits, enär dyl. arbete med alldeles liknande innehåll snarligen utges av annan sammanslutning.

Med stöd av riktlinjerna för stiftsombud ville Centralst. göra hemställan om att dessa med snaraste må inkomma med berättelse över verksamheten för 1932. Från stiftsombudet i Uppsala stifts organistf. förelåg dyl. berättelse, särdeles noggrant utarbetad, vilken lades till handlingarna.

Vid uppvaktning hos ecklesiastikministern upplystes om, att den förr utlovade överarbetningen av 1920 års lagförslag ej kommit till stånd. En del av de frågor, som ingå i nämnda lagförslag ansåg statsrådet borde kunna lösas på administrativ väg. Så vore väl bl. a. frågan om ett för hela riket gällande tjänstgöringsreglemente.

På förekommen anledning hade fil. lic. Bertil Wester haft vänligheten infinna sig samt höll ett sakrikt och ingående anförande om vår gamla orgelkonst och dess fortsatta bestånd. Föredrogs i detta sammanhang skrivelse från Linköpings stifts organistförening. Centralst. uttalade sitt tack till dr W. för hans värdefulla inlägg och ville därmed låta saken bero.

Ansvarsfrihet beviljades för 1931 års räkenskaper och förvaltning. Till revisorer

för 1932 års räkenskaper och förvaltning utsågos M. Krän (135 röster) och H. Dahlqvist (132 röster), bägge i Sparreholm. Sekreterare- och kassaförvaltarearvodet för 1932 bestämdes till 300 kr.

Stiftsföreningarna hade yttrat sig om förslag till ledigförklarade kyrkomusikertjänster. Sedan ärendet utsänts av Centralst. har kyrkomötet fattat beslut ang. ändrad ordning för anförande av besvär över organist- och klockareval. I en vid kyrkomötet väckt motion har föreslagits, att kyrkomötet måtte framlägga förslag om sådan förändrad lydelse av lagen av den 6 april 1894 ang. ändring i gällande stadgande om tillsättning av organist- och klockarebefattningar, att besvär över förslag må kunna anföras icke såsom nu efter utan i stället före valet samt att val alltså, där besvär anförts, icke må kunna hållas, förrän förslaget vunnit laga kraft.

Med anledn. av stiftsföreningarnas yttranden ang. bildandet av en hjälpkassa för kyrkomusikers efterlämnade nödställda änkor och barn utsände Centralst. åter frågan till förnyad behandling. Centralst. anser, att kassans bildande skall bli beroende av, att minst 400 delägare i densamma anmäla sig däri ingå;

att med denna utgångspunkt ang. medlemsantal och föreslagna avgifter kassan första året skulle disponera 4,000 kr., vilket belopp föreslås fonderas och utgöra kassans grundkapital, varemot årsavgifterna 800 kr. föreslås utdelas under året.

Beslöts hos k. maj:t ingå med ansökan om kollekt under år 1934 i rikets kyrkor till förmån för kyrkomusikers efterlämnade oförsörjda änkor och barn.

Hr Ahlén redogjorde ingående för allt det omfattande förarbete, som delegerade för det stora nordiska kyrkomusikermötet i sommar nedlagt. Mötet äger rum den 5—7 maj. Programmet kommer att upptaga bl. a. gudstjänster anordnade av de olika länderna med deras egna predikanter, kantorer, organister och körer efter dess egna ritualer.

Tiden för nästa centralstyrelsesammanträde bestämdes till 2—4 jan. 1934.

Föredrogs skrivelse från Karlstads stifts organistförening ang. den risk den organist löper för att körledarearvodet indragas, där en kör utan organistens förvällande upplöses. Frågan hänsköts till arbetsutskottet för vidtagande av erforderliga åtgärder.

Föredrogs skrivelse ställd till Strängnäs stifts organistförening ang. vissa tjänstgöringsförhållanden. Då det i skrivelsen väckta förslaget väsentligen ingår i 1920 års lagförslag beslöt Centralst. hos vederbörande myndigheter ånyo vidtaga åtgärder för lösning av påtalade missförhållanden.

Med anledning av ett från enskilt håll framkommet förslag till ordning för julottan beslöt Centralst. till Stiftsföreningarna utsända nämnda förslag till föreningarnas kännedom samt för deras yttrande om detsamma.

III.

Sveriges Kyrkosångsförbunds Centralråd höll ordinarie sammanträde för året i Stockholm den 10 januari 1933. Revisionsberättelsen för 1932 godkändes. Till redaktör för tidskriften »Kyrkosångsförbundet» för åren 1933 och 1934 hade utsetts fil. och teol. kand. Ingvar Sahlin, Uppsala, vilken inledde en diskussion om denna tidskrifts gestaltning. Sedan ordf. meddelat, att statsbidrag med 2,500 kr. till riksmötet i Uppsala utlovats, bestämdes tiden för detta möte till den 13—16 okt. i år. Åt Årkestiftsförbundets styrelse uppdrogs att organisera och leda de lokala förberedelserna. På kantor K. Lidéns förslag beslöts utsända ett cirkulär, vari kyrkliga barnkörer i församlingarna uppmanas att organisera sig och ansluta sig till kyrkosångsrörelsen. Arbetsutskottet omvaldes enhälligt (ordf. kyrkoherde F. M. Allard, v. ordf. och kassaförvaltare domkyrkokantor H. Colleen, sekr. kyrkoadjunkt L. Lindhagen).

L. Lindhagen,
sekr.

Postludier för Passionstiden.

Nedanstående förteckning över orgelkompositioner byggda på koralmotiv vill utan att göra anspråk på någon fullständighet vara till hjälp för den, som under passionstiden söker lämpligt postludium.

Kompositionerna äro hämtade ur följande verk:

Album Nordischer Komponisten. Nordiska Musikförlaget. (N. K.)

Alte Meister des Orgelspiels. Edition Peters. (A. M.)

Alte Meister des Orgelspiels. Neue Folge. Edition Peters. (A. M. N.)

Bach, J. S.: Compositionen für Orgel. Edition Peters. (B.)

Brahms: Choralvorspiele. Op. 122. Edition Simrock. (Br.)

Brahms: Choralvorspiele u. Fuge über »O Traurigkeit, o Herzeleid«. Siegels Musikverlag. (Br. Fuge.)

Choralvorspiele alter Meister. Edition Peters. (Ch. a. M.)

Diebold: Orgelstücke moderner Meister. (D.)

Elf Orgelchoräle. Bärenreiter-Ausgabe 382. (E.)

Gauss: Orgel-Kompositionen aus alter u. neuer Zeit. (G.)

Hamburger-Wöldike: Orgelmusik til Guds-tjenestebrug. Nordiska Musikförlaget. (H.-W.)

Karg-Elert: Choralimprovisationen. Op. 65. Edition Carl Simon. (K.-E.)

Mendelssohn: Orgelsonaten. Edition Peters. (M.)

Orgelmeister des Siebzehnten u. Achtzehnten Jahrhunderts. Bärenreiter-Ausgabe 382. (O.)

Raasted: Tolv Orgelkoraler. Op. 8. Nordiska Musikförlaget. (R.)

Walther: Orgelchoräle. Bärenreiter-Ausgabe 379. (W.)

Ps. 77. *Jesu, djupa såren dina*. Walther: Wie nach einer Wasserquelle. W. n:r 15.

Ps. 86. *Du går Guds Lamm, du milda*.

Pachelbel: O Lamm Gottes, unschuldig. A. M. N. n:r 18. Bach: O Lamm Gottes... B. V n:r 44 och B. VII n:r 48. Karg-Elert: O Lamm Gottes... K.-E. II n:r 20.

Ps. 87. *Se människan*. Bach: Wir Christenleut. B. V n:r 55 och B. IX n:r 10.

Ps. 88. *Jerusalem i överdåd*. Alberti: Herzlich lieb hab' ich dich. G. I n:r 87. Walther: Herzlich lieb... W. n:r 22. Karg-Elert: Herzlich lieb... K.-E. II n:r 15.

Ps. 90. *Din synd, o värld besinna*. Walther: In allen meinen Taten. W. n:r 24. Bach: Nu hviler Mark og Enge. H.-W. n:r 19. Brahms: O Welt, ich muss dich lassen. Br. n:r 3 och n:r 11. Karg-Elert: O Welt... K.-E. II n:r 21. Woysch: Nun ruhen alle Wälder. G. III n:r 47. Raasted: Nu hviler Mark... R. n:r 3.

Ps. 91. *Ditt huvud Jesu böjes*. Buxtehude: Ach Herr, mich armen Sünder. N. K. 36 el. O. n:r 12. Strungk: Lass mich dein sein und bleiben. A. M. n:r 13 el. H.-W. n:r 10. Kuhnau: Ach Herr... Ch. a. M. n:r 25. Walther: Herzlich tut mich verlangen. W. n:r 23. Bach: Herzlich tut... B. V n:r 27. Brahms: Herzlich tut... Br. n:r 9 och 10. de Hyrth: O Haupt voll Blut und Wunden. G. II n:r 125. Palme: O Haupt... G. II n:r 128. Faisst: O Haupt... G. III n:r 24. Lange: Befiel du deine Wege. D. I n:r 57. Pfannschmidt: O Haupt... D. II n:r 28. Rheinberger: Wenn ich einmal soll... D. II n:r 33.

Ps. 93. *O du vår Herre Jesu Krist*: Scheidt: Vater unser im Himmelreich. Ch. a. M. n:r 35. Krieger: Vår Fader udi Himmerig. H.-W. n:r 17. Pachelbel: Vater unser... A. M. n:r 10. Böhm: Vater unser... O. n:r 16. Kaufmann: Vater unser... G. I n:r 119. Bach: Vater unser... B. V n:r 47 och 48. B. VII n:r 52 och 53. B. IX n:r 17. Mendelssohn: Vater unser... M.: Sonat n:r 6, I.

Ps. 94. *Guds rena Lamm oskyldig*. Se ps. 86.

Ps. 98. *Ack hjärtans ve*. Brahms: O Traurigkeit, o Herzeleid. Br. Fuge.

Ps. 100. *Ditt lidande har nått sitt slut*. Bach: In dich hab' ich gehoffet. B. V n:r 33. Scheidemann: In dich... E. n:r 3.

Ps. 101. *Den mun är tyst*. Pachelbel: Durch Adams Fall. A. M. N. n:r 20. Bach: Durch Adams Fall. B. V n:r 13 och B. VI n:r 21. Bach W. Fr.: Durch Adams Fall. Ch. a. M. n:r 5.

Ps. 159. *Gud vare lovad*. Scheidemann: Gott sei gelobet. Ch. a. M. n:r 32.

Ps. 216. *Jesus är min hägnad*. Walther: Jesu meine Freude. Ch. a. M. n:r 40. Bach: Jesu meine Freude. B. V n:r 31 och B. VI n:r 29. Karg-Elert: Jesu meine Freude. K.-E. n:r 38.

Ps. 518. *Det går ett tyst och tåligt* Lamm. Walther: Ein Lämmlein geht. W.

n:r 12. Bach: An Wasserflüssen Babylon. B. VI n:r 12 a och 12 b. Karg-Elert: Ein Lämmlein geht. K.-E. II n:r 12.

Ps. 519. *Han på korset, han allena*. Se 77.

Ps. 520. *O huvud blodigt, sårat*. Se 91. J. Hedar.

Recensionier.

Liturgi.

Den svenska Högmässorordningen. Lund, C. W. K. Gleerup 1933. Pris 20 öre.

Envar, som haft att undervisa skolbarn eller konfirmander om vår högmässogudstjänst, har säkert gjort den erfarenheten, att Evangeliebokens anordning av materialet till en högmässa icke är den ur pedagogisk synpunkt bekvämaste. Det kräver icke obetydlig tid att lära barnen finna de många ställen, där de måste söka för att få med allt. Det är därför en ypperlig idé av domkyrkovicepastor Adell att till de ungas tjänst sammanställa och utgiva en upplaga av högmässoritualen, där allt är på ett praktiskt och överskådligt sätt sammanfört i ett litet billigt häfte. Dessutom lämnar själva den typografiska utstyrseln åtskilliga värdefulla liturgiska anvisningar. De viktigaste förtjänsterna hos denna upplaga må här framhållas. Alla alternativ äro tryckta tillsammans, antingen i bredd eller efter varandra. Härigenom undslipper man letandet hit och dit. De partier av mässan, som församlingen sjunger, äro utmärkta med spärrad stil. En röd asterisk vid ett liturgiskt moment betyder, att församlingen under detsamma reser sig upp. De för alla högmässor gemensamma partierna äro utmärkta med ett rött streck i marginalen.

Naturligtvis är denna upplaga förträfflig icke blott för dem som äro barn till levnadsåren utan ock för de äldre som äro barn i den kristliga kunskapen. Det lilla häftet rekommenderas därför icke blott

för skolor och konfirmandsal utan ock på det varmaste till utläggning i bänkarna i kyrkorna i sådana trakter, där kyrkvärd hos flertalet åhörare icke är så stor, att högmässoritualen är lika välkänt som alfabetet.

En särskild eloge förtjänar förlaget, som kunnat utgiva det 34 sidor starka häftet med tryck i två färger på utmärkt papper för det otroligt billiga priset av 20 öre. Knut Peters.

Die göttliche Liturgie unseres heiligen Vaters Johannes Chrysostomus übersetzt von Dr. Myron Hornykewitsch. Volksliturgisches Apostolat, Klosterneuburg 1928. Mk. 1:—.

De österländska liturgierna äro praktiskt taget fullständigt okända hos oss. Delvis beror väl detta av bristen på en lättillgänglig svensk översättning. En svensk version av Chrysostomus- och Basiliius-liturgierna utkom visserligen 1886 (utgiven av pastor Basiliius Achangel'sky), men den synes vara mycket okänd och svårtillgänglig. På danska åter finnes en bekväm och lätt överkomlig översättning (av C. Siletzky, Köbenhavn 1909) men även denna synes vara mycket sällsynt hos oss. På tyska föreligga ett flertal översättningar t. ex. den kända av Remigius Storf i bandet *Griechische Liturgien* av Bibliothek der Kirchenväter. Här har anmälaren tillfälle att peka på en ny tysk version av Chrysostomus-liturgien, närmast avsedd för de ortodoxa kristne i Wien. Den är billig och lättåtkomlig samt försedd med en del förklarande noter som dock kunde ha varit flera. Ett studium

försvunnit och klockor som sjungit i Tveta, Vista och Mo. Huskvarna 1932. Kr. 5: —.

Läroverksadjunkten John Jacobssons lilla planschverk över Hallands kyrkor är ett verk, skapat av »kärlek till hembygden och vördnad för fädernas kyrka», som förordet säger. De kortfattade historiska uppgifter, som meddelas vid varje kyrka, äro i regel, så vitt anmälaren kan döma, vederhäftiga. Vissa dateringar kunna kanske diskuteras; i några fall synas omdömen om kyrkobyggnadens stil kunna föranleda en fråga, såsom då det heter om Trönninge kyrka att den till sitt yttre är »en av vårt lands vackraste landsbygdskyrkor.» I anmälares tycke ansluter den sig värdigt till de andefattiga pseudogotiska skapelserna av C. W. Petersson m. fl. från 1800-talets slut såsom Hishults, Köinges, Okomes, Alfshögs, Vinbergs, Falkenbergs nya, Tvååkers, Gödeslads, Ölmevallas, Hanhals och Lindomes kyrkor för att inte tala om Snötorps kyrka (av Langlet). I samband därmed må rättas beteckningen empirestil för Torups kyrka (1870—72); den är liksom de nämnda uppförd i en slags gotik.

Dessa anmärkningar drabba emellertid ingalunda väsentligheter i denna vackra bok, som verkligen förtjänar spridning i sin hembygd.

Liksom Jacobssons ovannämnda häfte är kyrkoherde Lindstams vackra bok om kyrkorna i norra Småland ett resultat av

en entusiastisk hembygdskärlek, men den ger åtskilligt mer än en vanlig »hembygd-bok». Förf. har gått till verket med en verklig forskariver, och han har ur arkivens skatter fått fram uppgifter, med vilkas hjälp han lyckas ge synnerligen värdefulla skildringar av nu försvunna kyrkor. Huvudföremålet för hans intresse är som bekant kyrkklockorna. Tack vare bl. a. notiser i Gustav Vasas klockuppbörd är han i stånd att för nästan varje kyrka skildra dess medeltida klockbestånd. Av stort värde för forskningen är den förteckning på klockgjutare, som inleder boken. Bl. a. fäster man sig vid attribueringen av Vadshults och Åkers klockor till den bekante Ulf Sonasson i Skeninge. I detta sammanhang bör en uppsats i *Vår bygd* (Hallands hembygdsförbunds årsskrift) 1932 av samma förf. om de medeltida kyrkklockorna i Tjureda kyrka i Småland, av vilka en räddats från omgjutning och hamnat i Halmstads museum. Klockan, av 1400-tals typ från Lübeck, är försedd med en inskrift, vari sanct Dunstan omnämnes. Lindstam påpekar, att detta helgon endast är känt i Vallentunakalendariet (1198) och i ett samtidigt kalendariefragment, som använts i Linköpings stift. Det förtjänar här påpekas, att hänvisningen till detta stift — även det förstnämnda kal. anses ju ha samma proveniens — ger en antydning om sambandet med östgötastiftet och missionering därifrån. *Bengt Cnattingius.*

Meddelanden.

Val. Till innehavare av förenade tjänster hava utsetts: I Fredsbärg, Skarab., G. A. Larsson, Södra vi, i Hellvi, Gotl., K. G. Engfelt, därst.; till organist i Duvbo har valts musikdirektör Dag E. Lindberg, Stockholm.

Sexagesima. Den bön som i dag meddelas först i Tidskriftens nummer avsedd för »Guds ords söndag» är en bearbetning efter en bön ur 1571 års kyrkoordination.

Inför passionstiden. Erinras om att den av sista kyrkomötet godkända musiken i frygisk tonart till den kortare lita-

nian finnes tillgänglig i häftet: Stycken ur den svenska högmässan (C. W. K. Gleerups förlag, pris 75 öre). Ur Evangelisk Tidegård är utgivet: Vesper under passionstiden, Diakonistyrelsens förlag, pris 25 öre.

Kyrkosångens Vänners dag anordnas d. 6 mars i Motala. Utom morgonandakt, övning i koralsång och liturgisk sång förekommer föredrag av kyrkoherde K. Peters över ämnet: »Fädernas heliga sång — ett förpliktande arv» samt av komminister K. Gustafsson över ämnet: »Passionspsalmernas djup och skönhet». Vid en vespergudstjänst predikar biskop Aurelius.